

TRIJE IN ENA

Bilo je sredi zime, januarja leta trinštiridesetega. Bil je hud mraz. Snega je bilo čez kolena. A tudi taka zima ni uničila partizanov, ni ohromila njihovega dela.

Skoraj vsak dan so ljudje zvedeli za kak njihov napad. Tudi Italijani nism mirovali. V gozd sicer niso šli — še poleti jih ni nič kaj mikala gošča, nikar v takem mrazu in snegu — toliko večje preglavice pa so delali ljudem po vaseh, trgih in mestih. Preiskave po hišah so bile na dnevnem redu in vselej so koga odpeljali s sabo v zapor ali v internacijo. Pri tem niso bili bogvedi kako tenkovestni, če je tisti kriv ali nedolžen. Ljudem so hoteli nagnati strahu v kosti, da se ne bi več upali podpirati partizanov. Pravzaprav so pravilno presodili: brez podpore ljudi, ki so ostali doma, bi bilo partizanov kmalu konec. Zato so jim tu, po vaseh in mestih skušali spodrežati korenine.

Tisto popoldne so obkolili Trčkovo hišo. Našim trem junakom, Mirku, Franciju in Tomažu tu ni ušlo iz oči, v trgu se ni zgodilo ničesar, da oni ne bi zvedeli, da ne bi prišli zraven. Vsi trije so oprezovali, kaj se dogaja pri Trčku. Najbolj je privlačila njihove oči strojnica, lahka bređa, ki jo je stražar na voglu hiše postavil v sneg. Odkar so zbirali puške in strelivo, so bili na orožje čisto nori. Danes poznajo otroci skoraj vse znamke avtomobilov, po brnenju motorja uganejo, če pelje po cesti recimo fiat 1100 ali mercedes. Tako so se takrat Mirko, Franci in Tomaž spoznali na orožje. Če je kje počila puška so takoj vedeli, ali je počila italijanska ali jugoslovska mauzerica, prav tako so po glasu spoznali, če je regljala italijanska bređa, češka zbrojevka ali nemški šarec. V tem bi se mogli meriti z vsakim partizanom.

Bređa, skoraj čisto nova bređa! Poželjivo so se zazrli vanjo. Nožice, tanke kakor noge mladega kozlička, so ji bile zadržte v sneg, cev poševno nagnjena navzgor, je bila namerjena proti njim. Odprtine cevi ni bilo moč videti, videla se je le široka odprtina ščitnika. Tako postavljena, se jim je zdela kakor mladi pes, ki mu je napeta sleherni mišica v nestrpnem pričakovanju, kdaj se požene za plenom. Neki čuden strah se je porajal v njihovih srcih, ko so gledali v smrtonosno cev, namerjeno vanje, hkrati pa prav tako sladka groza kot včasih, ko so se s strahom spuščali v kako kraško brezno, a jih za vse na svetu ne bi pripravil do tega, da bi se vrnili, preden niso prišli do dna ali do tam, do koder se je sploh dalo priti.

Bređa! Niso mogli odvrniti oči od nje. Približevali so se ji korak za korakom, a preblizu se le niso upali. Bili so se, da bi jih stražar nagnal in bi potem še od daleč ne smeli oprezovati.

Stražar je bil nizke rasti, drobnega telesa. Najbrž kje z juga Italije, morebiti Kalabrež. Zimsko kapo je imel potegnjeno globoko do vratu in tam, kjer so mu bila usta, se je napravilo na kapi belo ivje. Suknjo je imel tanko in kratko, komaj do kolen mu je segala. Tak je bil, kakor da je spodreca — »kakor petelin na gnoju,« je šepnil Tomaž. Res se je tako ponašal. Niti za trenutek ni bil pri miru, stopical je sem ter tja in se vrtel kakor vrtavka. Najbrž ga je zeblo.

Mirko, Franci in Tomaž so spremljali s pogledi sleherni njegov gib. Kazalo je, da je pozabil na bređo, nikoli se ni zazrl vanjo. Tako se je Tomažu nehote porodila nagajiva misel: »Ko bi mu jo mogli skriti, to bi gledal!« Pravzaprav to ni bila prava misel, taka, ki se še kaj skriva za njo, če ne drugega vsaj skromna želja, da bi se misel kako uresničila. Tomaž pa nikoli ni imel neuresničljivih želja. In ta, ki jo je sedaj izrekel, je bila neuresničljiva, zakaj italijanski stražar se od strojnice nikoli ni oddaljil več kakor tri, štiri kora-

ke; blizu pa je bilo še polno drugih italijanskih vojakov. Te prazne besede je izrekel tjavdan. Tudi Mirkovo vprašanje je bilo tako. »Kam?« je vprašal in že ni mislil več na to, kar je vprašal. Tomaž je skomignil z rameni. S tem bi bilo vsega konec, če ne bi bilo Francija, ki je bil zmeraj poln knjig. Takoj je začel premišljevat, če je že kje bral kaj podobnega. Ah, če bi se mogel narediti nevidnega... Pri tem premišljevanju mu je padel pogled na kup snega pod kapom Trčkove hiše. Nametali so ga s ceste, ko so jo prekidali, nekaj pa ga je tudi zdrknilo s streh. Čez meter visok kup. V tak kup bi lahko skrili še kaj drugega ne samo lahko bređo.

»Že vem,« je šepnil prijateljema. »V tisti kup snega bi jo potisnili.« Mirko in Tomaž sta ga začudeno pogledala. Ker sta že pozabila na prejšnji pogovor, prvi hip nista vedela, na kaj Franci misli. Ko pa sta se spomnila, je Tomaž zamahnil z roko, češ, o tem se ne splača govoriti. Franci je povsili oči. Res je, kar misli Tomaž, ne splača se o tem meniti, saj se nihče izmed njih ne zna narediti nevidnega, da bi onemu pred nosom zmaknil strojnico. Če pa bi bil, bi strojnico rajši odnesli, kakor jo zakopali v tisti kup.

Tedaj pa je našim fantom prišla na pomoč lepa Albina, najstarejša hči Trčkovega sosedu. Bila je spogledljivo dekle, Italijani so se začeli sukati okrog nje že v prvih dneh, ko so prišli k nam. Partizani so jo zato ostrigli, to je bilo že pred dobrim letom. Tokrat, ko se je prišla spogledovat s tistim italijanskim stražarjem, je bila že spet vsa nakodrana, pa tudi nališpana.

Zdela se je, da toplota kar puhti od nje, ko je prišla na prag. Še italijanski stražar, droben Kalabrež, se je ogrel, ko jo je zagledal. Ob njenem vabljenem nasmehu je nehal stopicati in si meti roke. »Bella signorina...« Kaj ji je še drugega rekel, Franci, Mirko in Tomaž niso razumeli, ker jim italijanske besede niso šle tako v glavo, kakor so šle lepi Albini. Odgovarjala je prijaznemu stražarju po italijansko, kakor da je tudi sama doma nekje iz Kalabrije. Kmalu sta bila tako zatopljena drug v drugega, da je stražar skoraj pozabil, da je stražar. Naši trije fantje so napeto strmeli vanju. Zdaj tiste besede, ki jih je malo prej spregovoril Tomaž, niso bile zanje več besede brez smisla, spregovorjene tjavdan, brez sleherne namere in želje. Kar drhteli so od pričakovanja, če bo Albina še bolj zmotila stražarja, da bo ta zapustil svoje mesto in šel k njej pred prag. Videli so, da je potegnil iz žepa cigareto, poprosil je Albino, da bi mu jo prižgala, to so spoznali po njegovih kretnjah. Albina mu je prikimala in rekla, da bo koj prinesla vžigalice. Šla je v hišo, a se je na pragu še enkrat obrnila, se nasmehnila, kakor da vabi stražarja za sabo. Mladi Kalabrež je izgubil glavo. Stopil je za lepo Albino, ne da bi se ozrl na bređo, ki je stala v snegu kakor mlad pes, ki se pripravlja, da se požene za svojim plenom.

Zdaj je prišel čas za naše junake. Še spogledali se niso, nikar da bi si kaj rekli, in Franci je že planil k strojnici. Za tak podvig je bil on najbolj sposoben, saj je bil kakor gašcerica, uren gibčen in domiseln. Ko se je šel po gozdu Tarzana, včasih pa tudi indijanec, je dobro izuril svoje telo. V trenutku je bil pri strojnici in še trenutek ali dva pa je ta tičala globoko v snežnem kupu. Nobeno oko ne bi odkrilo, da je v tistem kupu kaj zakopanega.

Fantje so se veselo nasmehnili drug drugemu, ko so bili spet vsi trije pris vojem oglu...
Karel Grabeljšek — Gaber

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Umetniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškič.

ŽELEZAR

Foto: TIHOMIR PINTER